

Univerzita Karlova v Praze
Fakulta sociálních věd
Institut komunikačních studií a žurnalistiky
Katedra mediálních studií

Diplomová práce: Generování významu populárního textu na příkladu českého televizního seriálu *Místo nahoře*

Autorka: Michaela Fričová

Vedoucí práce: PhDr. Irena Reifová, Ph.D.

Jako výchozí bod své diplomové práce si autorka stanovila práci Johna Fiskea *Television Culture* a aplikaci jeho myšlenek na český televizní seriál *Místo nahoře*. V tezi diplomové práce si autorka vytyčila jako svůj cíl postihnout, jak populární text vytváří významy, které slouží dominantní ideologii ve společnosti. Zajímalo ji, jak jsou tyto významy předávány sociálním skupinám, které tvoří publikum. Myslím si, že je to jedna z prvních diplomových prací na naší katedře, která se na český televizní seriál dívá prostřednictvím myšlenkového rámce kulturních studií.

Diplomovou práci lze jasně rozdělit na dvě části. První teoretická představuje názory různých autorů na populární kulturu. Věnuje se charakteristice vývoje kulturních a mediálních výzkumů. Domnívám se, že v této části autorka jasně prokazuje svoji obeznámenost s literaturou. Je zřetelné, že pečlivě prostudovala hlavní díla z oblasti kulturních studií. V této teoretické části velmi přehledně prezentuje myšlenky různých autorů. Její výklad je logicky strukturovaný. Každý zájemce o kulturní studia se zde velmi dobře může seznámit s různými otázkami, které jsou předmětem zájmu kulturních studií. K této části nemám připomínky. Myslím si, že je zpracována velmi kvalitně.

Poté již následuje vlastní praktická část, kde autorka pohled autorů kulturních studií na populární kulturu aplikuje na televizní seriál *Místo nahoře*. Domnívám se, že aplikace je velmi zajímavá. Je vidět, že autorka o nastolených otázkách přemýšlela. Aplikaci se snaží vždy dokládat konkrétními příklady ze seriálu. Pro mne osobně bylo podnětné číst, jak autorka kulturní studia uplatňuje při analýze českého seriálu. Je to jiný způsob pohledu na hranou tvorbu. Osobně mi jsou bližší spíše pohledy filmové analýzy, které se více soustředí na analýzu použití výrazových prostředků, na stavbu dějových linek, na vývoj psychologie postav. Autorka ale vychází poněkud z jiného pohledu, což ale odpovídá koncepci, na níž je její práce postavena. Jen malé připomínky k televizní historii. V naší produkci skutečně nemáme rozlišení na denní a večerní seriály, což ale vyplývá z historického faktu, že v 60. letech, kdy se první naše seriály vysílaly, tak bylo jiné vysílací schéma. Televize měla jeden program. Odpolední vysílání začínalo až po 16. hodině a zaměřovalo se hlavně na tvorbu pro děti, takže televize logicky seriály zařazovala jako svůj hlavní večerní program. Česká televize vznikla 1. ledna 1992 (str. 44) a pokud se nemýlím, tak Miloš Kopecký měl v *Nemocnici na kraji města* jméno v počeštělé formě Štrosmajer (str. 60). Ještě k revoltě. Tu můžeme zaznamenat i v seriálech komunistické éry. Ovšem revolta nikdy nesměřovala proti celému systému, ale vždy se držela v přijatelných mantinelech. Tento fakt můžeme vidět např. na Dietlově seriálu *Inženýrská odysea*. Mladí inženýři zde vystupují v prvních dílech jako mladí rebelové, kteří jsou nespokojeni v práci, protože chtějí vymýšlet nové stroje a nikoliv

inovovat ty staré. Ovšem je to rebelie ve smyslu rvavého mladí přicházejícího s novými vynálezy, které ale budou ve prospěch celého podniku, potažmo tedy celé společnosti.

Autorka ve své diplomové práci provádí analýzu seriálu *Místo nahoře*. Domnívám se, že si tuto analýzu připravila pečlivě a promyšleně. Myšlenky kulturních studií aplikuje velmi výstižně a přehledně. Vše dokládá na konkrétních příkladech. Jen se domnívám, že příklad s psychoterapeutem v závěru působí poněkud násilně ve stylu – ano, tady máme konečně přímou kritiku kapitalismu. Přece jen je to promluva zcela vedlejší postavy. Velmi oceňuji, že autorka provedla také rozhovory s autorem scénáře Markem Dobešem a režisérem Karlem Smyczkem. Upozorňuje tak na důležitý fakt, že *Místo nahoře* bylo v našich podmínkách prvním seriálem, kdy scenáristé na znamení protestu odmítli, aby od určité chvíle byla jejich jména uvedena v titulcích. Autorka pokládá v rozhovorech zasvěcené otázky, kdy je z odpovědí jasně viditelné, že mluvila s autory, kteří patří ke zcela odlišným generacím. Každý má na seriál jiný pohled. Z hlediska kulturních studií je jistě zajímavé, jak Smyczek odmítá myšlenku, že by točil pro určitou definovanou skupinu diváků. Dobeš naopak mluví o jasném definování skupiny diváků při psaní pokračování pro TV Nova. I Smyczek prezentuje obecně přijímanou představu, že seriál na komerční televizi je dynamičtější, rychlejší, méně psychologický. Domnívám se, že vzhledem k seriálové tradici je ale situace u nás poněkud odlišná. Nejúspěšnější současné seriály obou komerčních televizí (*Ordinace v růžové zahradě* na TV Nova a *Rodinná pouta* na TV Prima) bych neoznačoval za seriály, které se vyznačují dynamickým rychlým stylem (zvláště *Rodinná pouta*). Při čtení rozhovorů pak také čtenáře napadne, že by bylo velmi podnětné, pokud by bylo možné porovnat původní scénáře trojice scenáristů kolem Marka Dobeše s upravenými scénáři dvojice Pelant-Smyczek. Pak by bylo přínosné sledovat všechny odlišnosti. Jsem si ale vědom, že takové srovnání by představovalo úplně jiný typ diplomové práce a předpokládalo by velice vstřícný přístup všech zainteresovaných tvůrců.

Určité otázky bych měl na autorku spíše u analýzy sekundárních a terciálních textů. U textů z novin a časopisů bych potřeboval přesnější definici vzorku (počet článků, rozřazení dle týdnů, seznam periodik). Pokud máme sledovat vztah tisk x seriál, tak by i jeho prezentace v textu měla mít nějaký systém. Rozlišoval bych typ periodika. Z mého pohledu by bylo taky důležité zaznamenat chronologii. Je rozdíl, jak o určitém televizním pořadu píše tisk v počátcích, kdy autoři často vycházejí z materiálů poskytnutých samotnou televizí. Na zájem tisku o seriál i způsob psaní má pak velký vliv, jaké seriál dosáhne sledovanosti. Čím vyšší, tím zajímavější téma pro tisk. Nevím, zda na český tisk lze jednoduše aplikovat všechny myšlenky kulturních studií. Možná by to chtělo ještě větší rozpracování. Stejně mě napadá u internetu, kde bych taky chtěl bližší definici vzorku. Poněkud širší výklad by podle mého názoru potřeboval i graf na str. 83. Já bych osobně v tomto směru kladl větší důraz na chaty České televize s tvůrci a herci v době vysílání seriálu. To je podle mého názoru zajímavé prostředí, kde lze sledovat reakce diváků a současně i pohled tvůrců a herců. Právě na chatech by bylo dle výběru hostů možné zaznamenat, které osobnosti v souvislosti s vysíláním sama televize upřednostňovala. Ted' již jen dvě maličkosti. V souvislosti s *Místem nahoře* by mohlo být upozorněno na fakt, že si výjimečně diváci vyžádali reprízu prvního dílu. Pokud se nemýlím, tak Česká televize uvedla 1. díl pouze v hlavním vysílacím čase a nepočítala s dopolední reprízou. Diváci, kteří při pondělní premiéře dali přednost jinému programu, si ovšem vyžádali reprízu v neděli dopoledne. I když stejně dobře to lze interpretovat jako marketingový postup České televize za účelem zvýšení zájmu o seriál. Nevím, zda je možné zjistit přesně skutečné okolnosti této reprízy. Autorka v diplomové práci uvádí, že média věnovala velkou pozornost těhotenství herečky Báry Munzarové. Nevím o tom, že bych se ale někde dočetl, zda její těhotenství mělo vliv na změnu vývoje její role v seriálu. Dle mého názoru by tomu ale tak být mohlo. Celá ta dějová linka vztahu manželů Kadlecových mi připadá poněkud slabší. Kadlecová odjede na stáž do Francie, ale seriálově je to pojato spíše

ve stylu, že odjela do Austrálie či Ameriky. Z Francie za celou dobu nepřijede na návštěvu domů a ani Kadlec nejezdí za ní.

Z diplomové práce Michaely Fričové je patrné, že téma autorku velmi zaujalo. Myslím si, že prokázala svoji obeznámenost s literaturou z oblasti kulturních studií. Domnívám se, že provedla velmi zajímavou aplikaci myšlenek Johna Fiskea na český televizní seriál *Místo nahoře*. Toto téma je velmi nosné, a proto nabízí další rozvinutí. Televize Nova nyní bude vysílat pokračování *Místo v životě*, takže lze provést analýzu i tohoto seriálu. Současně si myslím, že by bylo možné tyto seriály srovnat s dalšími televizními seriály z posledních let, které byly dějově ukotveny v současnosti. Navrhují diplomovou práci Michaely Fričové hodnotit známkou výborně.

V Praze 27. ledna 2006

